

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de 'Leeswijzer profielen Natura 2000 versie 2026', waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

A144 Drieteenstrandloper (*Calidris alba*)

A. Algemeen

1. Kenschets

1.1 Beschrijving

De drieteenstrandloper is een vrij kleine steltloper (lengte 18-21 cm) met een overwegend wit verenkleed, zwarte poten en een korte zwarte snavel. Hij is uniek onder de strandlopers omdat hij de achterteen mist. Het winterkleed is egaal wit met grijzige bovendelen. In zomerkleed heeft de soort roodbruin en zwart gekleurde bovendelen, kop en borstband. Drieteenstrandlopers zijn in Nederland vooral aanwezig langs de stranden van de Noordzeekust, waar ze als kenmerkende witte balletjes de opkomende en wegtrekkende golven volgen. De soort broedt in de hoog-arctische toendra's en is een uitgesproken lange-afstandstrekker. In Nederland is de soort doortrekker en wintergast, kleine aantallen zijn jaarrond aanwezig. De in Nederland doortrekkende en overwinterende vogels maken deel uit van de Oost-Atlantisch Europese, West- en Zuid-Afrikaanse flyway-populatie, deze omvat broedvogels van Noordoost-Canada en Groenland. Het is niet uitgesloten dat ook Siberische broedvogels ons land aandoen. Een deel van deze flyway-populatie overwintert niet in Nederland, maar trekt verder naar het zuiden om te overwinteren langs de Afrikaanse westkust.



Bron: Saxifraga – Bart Vastenhouw

1.2 Relatief belang binnen Europa

De Oost-Atlantisch Europese, West- en Zuid-Afrikaanse flyway-populatie wordt geschat op 200.000-250.000 vogels, waarvan in Nederland 11-22% verbleef tijdens de trektijd in de periode 2015/16-2020/21.

1.3 Aandeel van populatie in Vogelrichtlijngebieden

Het gemiddeld seizoensgemiddelde¹ van de drieteenstrandloper betrof 15.400 vogels in de periode 2015/16-2020/21, waarvan zich ca. 96% binnen Vogelrichtlijngebieden met een instandhoudingsdoel voor de soort bevond. Zie paragraaf 4 voor meer informatie over het huidige voorkomen. Zie [de soortpagina op natura2000.nl](https://de-soortpagina.op-natura2000.nl) voor een overzicht van de gebieden met een instandhoudingsdoel voor de soort.

¹ De som van maandelijkse schattingen (tellingen en modelvoorspellingen voor juli-juni), gedeeld door 12. Seizoensgemiddelde is een maat voor de aanwezigheid van een soort in het gehele niet-broedseizoen waar afzonderlijke maandaantallen sterk van elkaar kunnen wisselen. Ze geven een betrouwbaarder beeld dan seizoensmaxima, waar toeval een grotere rol speelt.

B. Bescherming

2. Status

Drieteenstrandloper *Calidris alba* (A144). Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn (inwerkingtreding 1981). Voor Vogelrichtlijngebieden in Nederland relevant als niet-broedvogel.

3. Ecologie

3.1 Algemene beschrijving leefgebied

De drieteenstrandloper is in Nederland voornamelijk gebonden aan de zandstranden langs de Noordzeekust, maar wordt ook waargenomen op wadplaten in de Waddenzee. Op doortrek verschijnt de soort incidenteel in waterrijke gebieden in het binnenland. Het voedselbiotoop langs de Noordzeekust omvat open strandlandschappen en de randen van zandplaten, de soort mijdt slibrijke bodems. Drieteenstrandlopers foerageren in kleine groepjes van hooguit enkele tientallen exemplaren, veelal direct langs de vloedlijn. De rustplaatsen liggen vaak nabij het foerageergebied in dezelfde biotoop. Het zijn soms ook kustlocaties met een slikkige of stenige ondergrond in de schaduw van primaire duintjes. Tijdens zware stormen worden grotere groepen drieteenstrandlopers ook in duinvalleien achter de eerste duinenrij aangetroffen. In vergelijking met andere steltlopers concentreert de drieteenstrandloper zich minder nadrukkelijk op gezamenlijke hoogwatervluchtplaatsen.

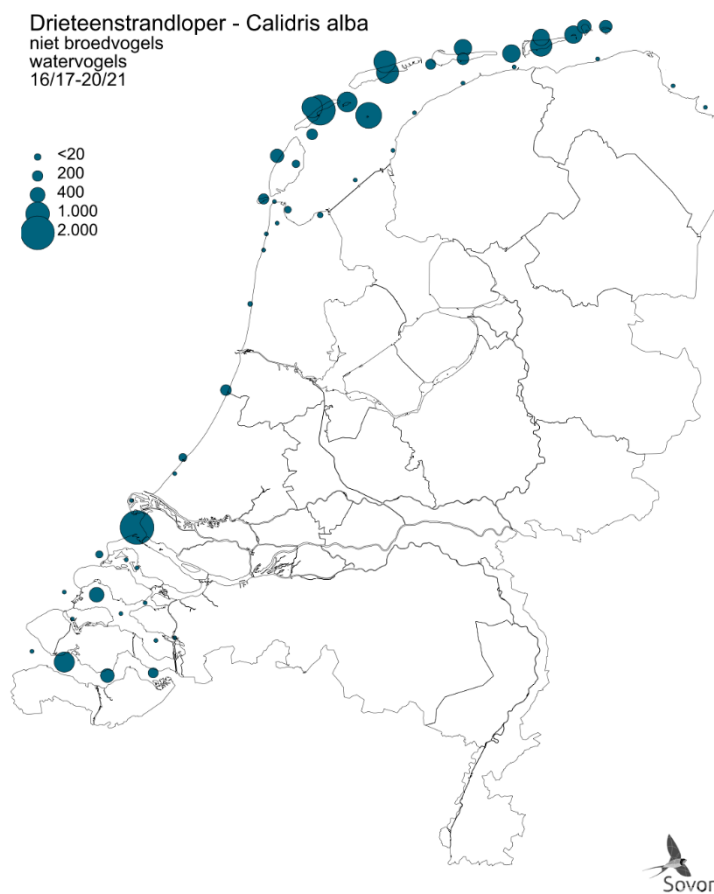
3.2 Voedsel

De drieteenstrandloper foerageert op een grote verscheidenheid aan voedsel, zoals aangespoelde schelpdieren, wormen, strandvlooien, kleine kreeftachtigen, kleine garnalen, insecten en zelfs aas. Op het strand is de gemshorenworm (*Scolelepis squamata*) een belangrijke voedselbron. Ze maken opportunistisch gebruik van tijdelijk beschikbare voedselbronnen, bijvoorbeeld als er na een aanlandige storm veel schelpdieren stranden. Veelal werd aangenomen dat de drieteenstrandloper een van de wormenetende soorten in de Waddenzee is die floreert dankzij een sterke toename in biomassa van wormachtigen (onder anderen van Roomen *et al.* 2005, van Turnhout & van Roomen 2008). Een recente dieetstudie aan drieteenstrandlopers rond Griend laat echter zien dat drieteenstrandlopers overwegend garnalen eten (94% van 110 monsters; Penning *et al.* 2022).

C. Voorkomen, Staat van Instandhouding, drukfactoren en maatregelen

4. Huidig voorkomen

De Nederlandse doortrekpopulatie van de drieteenstrandloper omvatte maximaal 22.200-45.000 vogels in de periode 2015/16-2020/21. De aantallen in de winter waren veel lager met in dezelfde periode maximaal 13.000-21.800 vogels. Tijdens de voor- en najaarstrek, als ook tijdens de rui in de nazomer, komt de soort veelal op wadplaten voor. Tijdens de trek, met name voorjaars trek, worden de hoogste aantallen geteld in ons land. Dan mengen exemplaren die op stranden elders in Europa of in Afrika overwinteren in het Waddengebied en de Zoute Delta met soortgenoten die in Nederland blijven (van Turnhout & van Roomen 2008, Reneerkens *et al.* 2009). In de winter is deze soort vooral te vinden langs de Noordzeestranden van de Waddenzee, waar de winterdichtheden ongeveer vijfmaal zo hoog zijn als langs de Hollandse kust (van Turnhout & van Roomen 2008). Voor meer verspreidingsinformatie wordt verwezen naar de [soortpagina van Sovon](#).



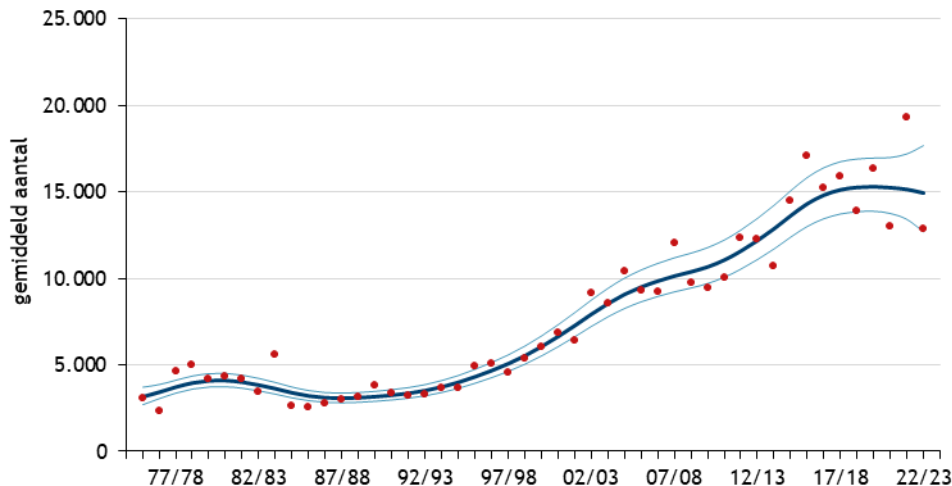
Verspreiding van de drieteenstrandloper als niet-broedvogel in de periode 2016/17 – 2020/21. Weergegeven is het gemiddelde seizoensgemiddelde (vogels) per hoofdgebied (cluster van telgebieden).

5. Beoordeling landelijke Staat van Instandhouding

5.1 Trends en ontwikkelingen

De landelijke trend van het drieteenstrandloper als niet-broedvogel laat zowel op de lange termijn (1980/81-2022/23) als de korte termijn (2011/12-2022/23) een matige toename zien.

Vanaf midden jaren tachtig nemen de aantallen drieteenstrandlopers in Nederland toe. De toename in aantallen is het grootst op de wadplaten in de Waddenzee en Zoute Delta, wat hoogstwaarschijnlijk komt door een sterke toename in biomassa van wormachtigen (Essink 2005), al laat recent onderzoek zien dat in de Waddenzee gewone garnalen ook een belangrijk onderdeel van het dieet vormen (Penning *et al.* 2022). Deze aantaloename is echter minder zichtbaar aan de Noordzeestranden waar de populatie stabiel lijkt, of zelfs iets is afgenomen. Mogelijk komt dit doordat de 'draagkracht' van de stranden is bereikt (van Turnhout & van Roomen 2008). De landelijke toename valt samen met een algehele toename van de flyway-populatie en is in ons land wellicht bevorderd door toegenomen voedselbeschikbaarheid op het wad (ook andere wormenetende steltlopers namen toe). Recent is de flyway-populatie gestabiliseerd (van Roomen *et al.* 2022). Voor meer trendinformatie wordt verwezen naar de [soortpagina van Sovon](#).



De aantalsontwikkeling van de drieteenstrandloper als niet-broedvogel. Weergegeven is het seizoensgemiddelde in de monitoringgebieden (rode punten), de trendlijn (donkergekleurde lijn) en het 95% betrouwbaarheidsinterval van de trendlijn (lichtgekleurde lijnen). Deze grafiek is gebaseerd op het Meetnet Watervogels (seizoen juli t/m juni). Merk op dat hoewel de aantalsontwikkeling in de monitoringsgebieden representatief wordt geacht voor de landelijke aantalsontwikkeling, het gemiddeld aantal in de figuur niet direct vergeleken kan worden met het landelijk seizoensgemiddelde (zie 1.3) doordat een (klein) deel van de populatie zich buiten de monitoringsgebieden kan bevinden (zie leeswijzer).

5.2 Beoordelingsaspecten Staat van Instandhouding 2022²

i. Verspreidingsgebied: gunstig

Het verspreidingsgebied, waarbij het gaat om de buitengrens van het gebied waarbinnen de soort in Nederland voorkomt, is licht toegenomen in vergelijking met de periode rond 1980, dus ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn. Het aspect verspreidingsgebied kan dan ook als 'gunstig' worden beoordeeld.

ii. Populatie: gunstig

Het aspect populatie is als 'gunstig' beoordeeld, want de lange termijntrend (1980/81-2019/20) laat een matige toename zien en de populatieomvang in de periode 2014/15-2019/20 bevond zich ver boven een gunstig niveau voor de populatie.

iii. Leefgebied: gunstig

Het leefgebied is in voldoende omvang en kwaliteit aanwezig om de populatie op een gunstig niveau te behouden.

iv. Toekomstperspectief: gunstig

De matige toename in aantallen op de korte termijn (2008/09-2019/20) en de afwezigheid van grote knelpunten leiden ertoe dat het toekomstperspectief als 'gunstig' is beoordeeld.

² Voor een uitgebreide toelichting van de beoordeling van de Staat van Instandhouding in 2022 wordt verwezen naar de bouwsteen (Sovon 2024) en Vogel *et al.* (2021).

5.3 Landelijke Staat van Instandhouding

De Staat van Instandhouding (SvI) van de drieteenstrandloper als niet-broedvogel is in 2022 als gunstig beoordeeld (Sovon 2024). De eerdere SvI beoordelingen zijn in dit document opgenomen zodat zichtbaar is hoe deze over de jaren heen veranderd is³.

Aspect	1981	2004	2015	2022
Verspreidingsgebied	onbekend	matig ongunstig	gunstig	gunstig
Populatie	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig
Leefgebied	onbekend	matig ongunstig	gunstig	gunstig
Toekomstperspectief	gunstig	matig ongunstig	gunstig	gunstig
Beoordeling SvI	gunstig	matig ongunstig	gunstig	gunstig

5.4 Landelijke instandhoudingsdoelstelling

Behoud van de omvang en van de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor het behoud van een populatie van ten minste 4.500 vogels (seizoensgemiddelde) (ministerie van LNVN 2026).

6. Drukfactoren

- *Ziekten*: de drieteenstrandloper is beoordeeld als kwetsbaar voor sterfte door hoogpathogene aviaire influenza (HPAI) vanwege het vaak voorkomen in groepen (Slaterus *et al.* 2024).
- *Verstoring door aanwezigheid*: drieteenstrandlopers hebben een middelgrote verstoringgevoeligheid. Ze keren vlot terug als de verstoringbron weg is om verder te gaan met foerageren. De indruk bestaat dat ze goed tegen verstoring kunnen, omdat ze foerageren in de branding tussen recreanten. Echter drieteenstrandlopers mijden recreatief drukke gebieden waardoor ze alternatieve en vaak suboptimale gebieden opzoeken om te foerageren en te rusten (zoals in Ooster- en Westerschelde i.p.v. aan Noordzeestrand). De aanwezigheid van recreanten heeft dus invloed op de verspreiding van de soort en dus de verdeling over de stranden. De grootste impact is op dagen met mooi weer in mei, wanneer piekaantallen drieteenstrandlopers op de stranden pleisteren, maar de recreatiedruk zo hoog is dat er geen strand beschikbaar meer is voor deze soort. Drieteenstrandlopers hebben dus alternatieve foerageer- en rustlocaties nodig op drukke recreatieve dagen (Krijgsveld *et al.* 2022).
- *Verlies van leefgebied*: zandig substraat om te kunnen foerageren op wormen is van groot belang voor het voorkomen van drieteenstrandlopers. Echter de wisselwerking tussen stranderosie en zandsuppletie kunnen negatieve gevolgen hebben op de omvang en kwaliteit van beschikbare voedselgebieden. Door zandsuppletie wordt de bodemmacrofauna gedood door het opgebrachte zandpakket waardoor het voedsel voor deze soort verdwijnt, met name gemshoornwormen (van Turnhout & van Roomen 2008). De massale sterfte van gemshoornwormen na zandsuppletie op Texel resulteerde in een grote daling in voorkomen van foeragerende drieteenstrandlopers. Na 1,5 jaar werden pas weer normale biomassa's van deze wormen aangetroffen (Dankers *et al.* 1983). In de Voordelta was een sterk negatief verband meetbaar tussen de jaarlijkse lengte gesuppleerd strand in de periode 1987-2003 en het aantal drieteenstrandlopers tijdens de januaritelling een jaar later (van Turnhout & van Roomen 2005). Ondanks deze effecten, draagt zandsuppletie bij tot het behoud van een natuurlijke kustlijn en waardevolle en zeldzame duinvegetaties, mits het zand op een goede plaats wordt weggehaald.

Invloeden van buiten Nederland

De Oost-Atlantisch Europese, West- en Zuid-Afrikaanse flyway-populatie laat op de lange termijn (1979-2020) een toename zien, de korte termijntrend (2011-2020) is stabiel (van Roomen *et al.* 2022). Drieteenstrandlopers zijn zowel in West-Europa als Afrika op de lange termijn talrijker geworden, en er zijn geen aanwijzingen dat er een herverdeling binnen het doortrek- en overwinteringsgebied plaatsvond. De redenen voor de populatietoename zijn onbekend.

³Nieuwere beoordelingen van de Staat van Instandhouding zijn niet altijd één op één te vergelijken met eerdere beoordelingen door verschillen in de systematiek (ministerie van LNVN 2006, Foppen *et al.* 2016, Vogel *et al.* 2021).

7. Maatregelen voor beheer, herstel en uitbreiding

Hieronder worden aanbevolen maatregelen genoemd ten behoeve van de soort.

Over het algemeen wordt bij recreatie als afstand tussen de groep vogels en de verstoringsbron een bufferzone van minimaal 100 meter geadviseerd, en bij hoogwatervluchtplaatsen tot 1 kilometer, al kan de situatie tussen locaties verschillen. Op drukke recreatieve dagen zijn alternatieve foerageer- en rustlocaties van belang. Het recreatievrij houden van stukken strand zou een goede maatregel voor deze soort zijn. In tijd (bijvoorbeeld periode rond hoogwater) en ruimte kunnen rust- en foerageergebieden worden afgebakend. Dit kan bijvoorbeeld met touwen en borden om recreanten te wijzen op het belang van het gebied (Krijgsveld *et al.* 2022).

Onderscheid in maatregelen gericht op regulier beheer (instandhouding), preventie of herstel (aanvullende maatregelen om verslechtering te voorkomen of terug te draaien) en/of uitbreiding van leefgebied. Zie de tekst hierboven voor de volledige beschrijving van de maatregelen.

Maatregel	Regulier beheer	Preventie of herstel	Uitbreiding
Waarborgen rust		x	

8. Bronnen

- Dankers N., Binsbergen M. & Zegers K. 1983. De effecten van zandsuppletie op de fauna van het strand van Texel en Ameland. RIN-rapport 83/6. RIN, Texel.
- Foppen R., van Roomen M., van den Bremer L. & Noordhuis R. 2016. De ecologische haalbaarheid van de Natura 2000 instandhoudingsdoelen voor vogels. Sovon-rapport 2016/51. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Essink K. 2005. Macrozoöbenthos. Pp. 123-134 in: Essink K., Dettmann C., Farke H., Laursen K., Lürßen G., Marencic H. & Wiersinga W. (eds.). Wadden Sea Quality Status Report 2004. Wadden Sea Ecosystem 19. Trilateral Monitoring and Assessment Group, Common Wadden Sea Secretariat, Wilhelmshaven.
- van Kleunen A., van Roomen M., Janssen J.A.M., Kuiters A.T., van Winden E., Boele A., Schmidt A.M. & van Vreeswijk T. 2017. Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen; Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen. Rapport 2779C. Sovon-rapport 2016/27. Wageningen Environmental Research, Wageningen.
- Krijgsveld K.L., Klaassen B. & van der Winden J. 2022. Verstoring van vogels door recreatie. Literatuurstudie van verstoringsgevoeligheid en overzicht van maatregelen. Deel 1 hoofdrapport & deel 2 soortbesprekingen. Uitgave Vogelbescherming Nederland, Zeist.
- Ministerie van LNV. 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- Ministerie van LNVN. 2026. Natura 2000 Doelendocument 2026; vernieuwde landelijke doelen voor Natura 2000-habitattypen en -soorten. Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Den Haag.
- Penning E., Verkuil Y.I., Klunder L. & Reneerkens J. 2022. Sanderlings feed on a diverse spectrum of prey worldwide but primarily rely on Brown Shrimp in the Wadden Sea. *Ardea* 110: 187-199.
- Reneerkens J., Grond K., Koomson E., Ntiamoa-Baidu Y. & Piersma T. 2009. Waarom overwinteren sommige Drieteenstrandlopers in de Waddenzee terwijl andere tropische stranden verkiezen? *Limosa* 82: 141-148.
- van Roomen M., Citegetse G., Crowe O., Dodman T., Hagemeijer W., Meise K. & Schekkerman H. (eds.). 2022. East Atlantic Flyway Assessment 2020. The status of coastal waterbird populations and their sites. Wadden Sea Flyway Initiative p/a CWSS, Wilhelmshaven, Germany, Wetlands International, Wageningen, The Netherlands, BirdLife International, Cambridge, United Kingdom.
- Slaterus R., Bresser S. & Brinkman C. 2024. Hoogpathogene aviaire influenza als bedreiging voor vogelpopulaties in Nederland. Sovon-rapport 2024/19. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- van Turnhout C. & van Roomen M. 2005. Effecten van strandsuppleties langs de Nederlandse kust op Drieteenstrandloper en kustbroedvogels. SOVON-onderzoeksrapport 2005/05. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- van Turnhout C. & van Roomen M. 2008. Drieteenstrandlopers in Nederland: steeds meer wad-, steeds minder strandvogel? *Limosa* 81: 1-10.
- Vogel R., Foppen R., van den Bremer L., van Turnhout C.A.M. & van Roomen M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Vogel R., Zoetebier D., van Winden E., Sierdsema H., Foppen R. & van den Bremer L. 2024. Geactualiseerd landelijk overzicht van vogelsoorten met concentraties van (inter)nationaal belang. Sovon-rapport 2024/13. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Geraadpleegde websites

- Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2024. Bouwsteen Drieteenstrandloper niet-broedvogel. <https://stats.sovon.nl/pub/publicatie/22010>. Geraadpleegd op 17/01/2025.